

Lovcima, ljubiteljima lova, prirode i divljih životinja predstavljam jednu veoma interesantnu i atraktivnu na našim prostorima malo poznatu krupnu dlakavu divljač, koja je unešena (introdukovana) iz Severne Amerike u Evropu još u 19. a u Srbiju u 20. veku.

VIRDŽINIJSKI ILI BEROREPI JELEN – *Odocoileus virginianus* Zimm.

Virdžinijski-belorepi jelen je rasprostranjen na području Srednje i Severne Amerike i sa nekoliko podvrsta je najrasprostranjenija i najbrijnija vrsta krupne dlakave divljači od Paname do severa Kanade.

Prvo evidentirano naseljavanje u Evropu izvršeno je **1.870.** godine na teritoriju Austrije-okolina Grafenega. Ovde je deo unetih jelena je nestao, a deo prenet u Čehoslovačku. **1890.** godine iz Kanade uneto je 6 grla virdžinijskog-belorepog jelena u Čehoslovačku - okolina Dobriša, gde se aklimatizovao uspešno reprodukovao, tako da tamo i danas postoji populacija od 130 do 140 grla. **1934.** godine u jesen u Finsku je nasnjljen virdžinijski-belorepi jelen iz Minesote. Uneto je ukupno **pet** grla, jedan mužjak i četiri ženke, koji sus preživeli, **1937.** godine uneto je **četiri** teleta, koja su brzo uginula, **1948.** godine se unosi **šest** grla koja ne preživljavaju prvu zimu u novoj sredini. Finci su ipak uspeli, od malog broja unetih grla sa dobrim naslednim osobinama uz maksimalnu zaštitu dobili su populaciju, koja sada broji više od **25.000** grla virdžinijskog-belorepog jelena, pa se se sada u Finskoj odstre ljuje svake lovne godine od **10.000** do **12.000** grla ove divljači.

Virdžinijski ili berorepi jelen je jedini predstavnik Severnoameričkih jelena naseljen na područje Balkana. Naseljen je na područje nekadašnje Jugoslavije sa osnovnom namenom da popuni šumovite prostore južno od Save i Dunava, koji nemaju dovoljnu veličinu za gajenje jelena običnog. Naseljavanje virdžinijskog-belorepog jelena je izvršeno u organizaciji Instituta za šumarstvo i lovstvo iz Beograda na dva lokaliteta. Prvi lokalitet je „Lipovička šuma“ u okolini Beograda, a drugi je lovište „Vranjak“ nedaleko od Bačke Palanke sa kojim gazduje Vojna ustanova „Karađorđevo“.

Prvi kontingent virdžinijskih-berorepih jelena od **dva** muška i **tri** ženska grla unet je na prvi lokalitet u ograđenu površinu od **5** ha **1970.** godine iz Virdžinije, a potom **dva** ženska grla **1971.** godine iz Merilenda. Na drugi lokalitet u ograđenu površinu od **110** ha uneto je jedno muško i tri ženska grla **1973.** godine iz Pensilvanije i šest muških i četiri ženska grla iz Luizijane .

Virdžinijski-belorepi jeleni na prvom lokalitetu su uništeni u toku perioda aklimatizacije u prvom redu zbog nebrige čoveka, a na drugom lokalitetu uneti jeleni su se odlično aklimatizovali i prilagodili uslovima staništa. Reprodukacija i kvalitet populacije su izvanredni, pa već u proleće **1977.** godine u „Vranjaku“ ima **70** grla (34 muška i 36 ženska) virdžinijskog-belorepog jelena .

Populacija je izuzetno zdrava sa kvalitetnim trofejima. Potvrda kvaliteta trofeja je stigla **1982.** godine, kada je u „Vranjaku“ odstreljen jelen, čiji trofej dobija ocenu **419.27** poena (drugo mesto po jačini trofeja virdžinijskog jelena u Evropi !).

Pokušaj naseljavanja virdžinijskog-belorepog jelena na ostrvo Brač unošenjem dva muška i tri ženska grla u ograđenu površinu od **20** ha nije uspeo, zbog ljudskog faktora, kao i u „Lipovičku šumu“.

Unošenjem virdžinijskih-berorepih jelena u Čehoslovačku **1910.** godine unet je iz Amerike i veliki američki metilj (*Faciolides magna*), teška zaraza, koja se i pored držanja lokaliteta u Čehoslovačkoj sa virdžinijskim-berolepim jelenom u izolaciji proširila na evropskog jelena, koga već drastično ugrožava na području Srednje i Južne Evrope. Američki veliki metilj napada i domaću stoku.

Zakon o lovstvu virdžinijskog-belorepog jelena svrstava u lovostajem zaštićenu divljač, a lovstvo u krupnu dlakavu divljač.

Virdžinijski-belorepi jelen po telesnoj građi pripada grupi manjih jelena. U Severnoj Americi težine ovih jelena su od **25** kg u Panami do **140** kg u Mičigenu i Ontariju. Ženska grla su u proseku lakša 30% do 40% od muških grla iste starosti. Ovo je tipičan primer povećanja veličine i telesne težine kod životinja idući od Ekvatora prema Severnom polu.

Virdžinijski-belorepi jelen naraste u visinu do **130** sm. Težinu u uslovima naših staništa dostiže do **120** kg. Dlaka je različito obojena u letnjem u odnosu na zimski period, ali je trbuh i unutrašnjasa strana nogu uvek bele boje. Oko očiju, unutrašnja strana ušiju i vrat imaju dosta dlaka bele boje, pa deluju prosedo. Iznad papaka i oko očiju ima tamnije obojeni obrub. Skladno je građen, lepo deluje u prostoru i raspolaže velikom sposobnošću prilagođavanja različitim uslovima staništa, što u ostalom pokazuje i njegov areal rasprostranjenja.

Rep je dugačak, bele boje, kada se posmatra od pozadi liči na zastavu, koja leprša dok se jelen kreće. Po beloj boji repa dobio je i jedno od imena - belorepi jelen.

Virdžinijski-belorepi jelen se hrani u prvom redu brstom lišća, pupoljaka, izbojaka šumskog drveća, grmlja i šiblja, ali jede i travu, useve žitarica, krmno bilje, šumske plodove i voće.

Virdžinijski-belorepi jelen

U lovištu „Vranjak“ redovno jede svu hranu, koja se izlaže srnama, jelenima lopatarima i muflonima. Ne guli koru drveća i grmlja, kao evropski jelen, pa mu to daje veliku prednost pri naseljavanju u nova staništa obrasla šumama i šumskim kulturama.

Virdžinijski-belorepi jelen je aktivan u popodnevnim satima, u doba sumraka i u zoru. U toku dana miruje u šibljacku ili u gustom podrastu šume. veoma je tiha, oprezna, plahovita i jako plašljiva životinja sa razvijemom sopsobnošću, da se dobro krije i vrlo tiho šunja po lovištu, pa su zbog toga susteri sa njim najčešće iznenadni.

Parenje počinje sa prvim hladnijim danima i noćima u drugoj polovini septembra i traje do polovine novembra, a najveći broj košuta se pari i oplodi u toku oktobra. Mužjak boravi sa jednom ženkom sve dok je ne oplodi, a potom traži drugu i tako do kraja perioda parenja. Virdžinijski-belorepi jelen nikadane okuplja „harem“ košuta, kao evropski i neki drugi jeleni.

Košute se tele u periodu, koji traje od sredine maja do druge polovine juna. U ovom periodu oteli se najveći broj košuta. Mlada košuta - dvizica najčešće oteli jedno, a starija dobro razvijena i zdrava košuta najčešće dva, retko tri teleta. Zabeleženi su slučajevi da košuta oteli i pet normalno razvijene teladi.

Tele dok je sasvim mlado ima dlaku crvenkaste boje posutu sa oko 300 tačkica bele boje, što ga izvanredno maskira dok leži na zemlji ili miruje u gustišu (mimikrija).

Fizičku zrelost i najveću telesnu težinu virdžinijski jelen dostiže u petoj godini života. Rogovlje izrasta samo muškim grlima. Ono je specifičnog oblika, koji

virdžinijskog-belorepog jelena razlikuje od ostalih vrsta jelena

time ustvari i istovremeno i unapred. Parošci izrastaju iz glavne leve i desne grane sa zadnje strane i podsećaju na grančice smrče, koje izbijaju iz glavnih grana.

Rogovlje virdžinijskog-belorepog jelena je lep, veoma atraktivan, kod nas i u širem okruženju još vrlo redak trofej. Virdžinijski-belorepi jelen u lovištu „Vranjak“ se lovi sa visoke čeke, privoženjem lovačkim kolima, fijkakerom ili sankama, a u postojbini šunjanjem -prikradanjem, dočekom, sa konja, privozom zapregom, iz čamca, prigonom, pogonom sa upotrebom lovačkih pasa i na druge načine.

⇐Trofej virdžinijskog-belorepog jelena je rogovnje sa lobanjom i deo vrata sa prepariranom glavom.

Ekonomsku (trofejnu) zrelost virdžinijski jelen dostiže

sa navršenih **sedam** godina starosti.

Trofej se ocenjuje po standardima C.I.C. i po merilima američkog kluba „Booni and Crocket Club“, koji je osnovan 1.887. godine u USA, kao Organizacija za lov i zaštitu divljači.

Raspalom Jugoslavij i Vojna ustanova „Karadorđevo“ doživljava sudbinu velikih i uspešnih sistema bivše države i jedva opsta, a sa njom sudbinu podeli lovni revire „Vranjak“ zajedno sa Virdžinijskim-belorepim jelenom.